

Könyvespolc

Dominique Gauthier: A gyermek, mint szexuális abúzus áldozata

A gyermekeket érő bántalmazások sorában a szexuális abúzus különösen erős indulatokat kelt. Fiatalkoruknál fogva az áldozatoknak ritkán nyílik lehetőségük beszélni az abúzusról; az elszenvedett erőszak kifejezése mélyen megrázza a kialakulóban lévő lelki világukat.

Maga a felnőtt személye – akinek védelmezőnek kellene lennie – is megszűnik támaszpontul szolgálni. Rendkívüli körülményt igényel a gyermek kezelésbe vétele. Dominique Gauthier könyve teljes, pontos és szintetikus tanulmányt kíván nyújtani a problematikáról, fejezetei önállóan is használhatók. Az első fejezet fogalmakat tisztáz, táblázatban közli az egyes országokban szexuális abúzust elszenvedettek százalékos megoszlását. Általánosan elmondható, hogy ezer lakosra egy bejelentett abúzus esik, az áldozatok legtöbbször kislányok (négyből három), az elkövető szinte kizárólagosan férfi.

A következő fejezetet azok forgathatják különösen nagy haszonnal, akik valamilyen módon érintettek a prevencióban, a diagnózis felállításában, illetve az áldozatok kezelésében. A szerző röviden felsorolja a kockázati tényezőket. A gyermekek áldozattá válása különösen gyakori hétéves korban, míg az elkövetőknél a negyven éves kor uralkodik. Az esetek többségében azonban a tettes nem alkoholizál, és feddhetetlen erkölcsi életet él. Hogyan és ki veszi gondozásba az áldozatot, hogyan zajlik a büntetőeljárás Franciaországban, mi lesz a gyermek további sorsa – mindezekre választ kapunk a harmadik fejezetből. Az orvos és a törvény helyzete kiváltságos, hisz a szakmai titoktartás kötelező. A törvény azonban bizonyos esetekben felmentést ad ez alól, például a tizenöt évesnél fiatalabb gyermekek elkövetett szexuális abúzus, illetve az erőszak és a szemérem elleni vétség esetében. A szexuális abúzus diagnózisát nem könnyű felállítani – ez derül ki a következő fejezetből. Az elkövető beismerésének hiányában csak az esetek 10-15%-ában állapítható meg teljes bizonyosság. A felismeréshez szükséges, hogy az orvos tisztában legyen az erre utaló jelekkel. A gyermeket és családját tiszteletben kell tartani, nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a gyermek bizonytalanság-érzete fokozódik megszokott környezetén kívül, még nagyobb megrázkódtatáson mehet keresztül, mint az elszenvedett abúzus során. A könyv felsorolja azokat a magatartászavarokat, amelyek a családon belüli erőszaknak áldozatul esett gyermeknél jelentkeznek. A pszichológiai vizsgálatot a gyermek megnyugtató után lehet elvégezni, rögzítése kívánatos. Lehetőleg ellenkező nemű személy végezze, az alkalmazott szókincs a gyermek által használt legyen. Szakemberek már olyan szótárt is összeállítottak, amely a gyermekkoroknak megfelelő szexuális szókincset tartalmazza. A rajz kiemelkedő segítséget jelent a gyermeki kifejezésben. A klinikai vizsgálat megkönnyítéséhez a francia orvosokhoz eljuttattak egy nagyon okos füzetecskét. Ebből az is kiderül, hogy a vizsgálatnak teljesnek, pontosnak kell lennie, elvégzésére a lehető legkorábban sort kell keríteni.

Az ötödik fejezet a szexuális abúzusnak a gyermek lelki fejlődésére gyakorolt hatását vizsgálja. A gyermeki szexualitás fejlődése megbénul, durván félbemarad. A gyermek védekező mechanizmusa működésbe lép, amely veszélyes helyzetekbe sodorhatja, kitalozhatja társai közül. A beteges félelem, a fóbia is egyike a védekezési magatartásoknak. A poszt-traumatikus fázis felnőtt korban jelentkezik. A szexualitással való szembesülés elkerülhetetlen: a szülői modell hiányos volta miatt felbukkanó aggodalom előhozza a már

használt védekező mechanizmusokat. Ennek számos következménye lehet: szexuális identitászavarok, perverz magatartás, a saját történet újraprodukálása stb. A hallgatás sokszor a gyermek biztonságának egyetlen forrása. Előidéző okai lehetnek a felnőtt fenyegetései, a gyermek büntudata, az észlelt valóság átformálása stb. A hallgatás egyre inkább izolálja a gyermeket, önromboló (autodestruktív) ördögi körré válik. A szexuális abúzus következményei között három mindig jelen van: az önbecsülés elvesztése, az önértékét veszítette kép és a szorongás – tudhatjuk meg a következő fejezetből. Az abúzus hosszú távú következményei közé sorolható a depresszív magatartás, az öngyilkosság fokozott kockázata, a prostitúció, a bűnözési hajlam, a kábítószer-fogyasztás stb.. A szexuális abúzus felfedésének különböző módjait a hetedik fejezet tárgyalja. A felfedés lehet névtelen, szólhat egy kiválasztott személyhez, lehet pontos vagy zavaros, alapulhat valós és hamis tényeken. Az egyik szülőt vádoló felfedések hátterében gyakran áll a láthatások felfüggesztésének vagy a gyermekek megtartásának szándéka. Bármennyi igazság is legyen bennük, a gyermek fizet értük. Más-más indítékok vezérlik a gyermek és a serdülő felfedését. A hamis felfedések eseteinek külön fejezetet szentel a szerző. Indítóokuk mindig az, hogy a felnőtt szeretne valamit elemi a gyerek segítségével. A gyerekpszichiáter dolga odafigyelni a felfedések valós vagy hamis tartalmára, hisz ez utóbbi is a gyermek szenvedéséről tanúskodik. Általánosságban a bejelentések 5%-a hamis, míg a gyermek-elhelyezési esetek 50%-ában találkozunk nem egészen pontos felfedésekkel.

A hamis vádaskodásoknak különböző mozgatórugói vannak, eszerint négy nagy csoportot különít el a szerző: szándékos eltorzítás, kóros hamis felfedés, haszonleső bejelentés, professzionális tévedés.

A gyermek különböző teljesítőképeségének és a felfedés hihetőségének kapcsolatáról szól az utolsó előtti fejezet. A szókincs három éves korra bővül kb. 1000 szóra, amely lehetővé teszi a korrekt kifejezést. A figyelem 45 perc után rohamosan lankad hétéves korban. A befolyásolhatóság annál nagyobb, minél fiatalabb a gyermek, és tovább nő stresszhelyzetben. A gyermeki memória figyelemreméltó: már a kétévesek képesek több hónappal korábban történt eseményre visszaemlékezni. Ahhoz, hogy a gyermek elmondhassa az igazat, bízni kell az őt kérdező felnőttben, ellazultnak, nyugodtnak kell lennie, tudnia kell, hogy a felnőtt az igazságot keresi, a gyermek nem lehet tárgya fenyegetéseknek stb.

Az utolsó fejezet annak a szakmai csoportnak a szükségességét hangsúlyozza, amelynek feladata a szexuális abúzus áldozatának, családtagjainak, elkövetőjének gondozásba vétele. A munkamódszer változó, a csapat saját motivációinak és a céljának figyelembe vételével kerül kiválasztásra. Akciójukat három szóval lehet jellemezni: szakértelem (kompetencia), koordináció, egységesség.

„Azt gondolom, hogy a szexuális abúzust elszenvedett gyermek gondozásba vétele mindenekelőtt a gyermek ellátását kell, hogy jelentse: nekünk kell a gyermeket meghallani, meghallgatni, és tiszteletben tartani a kifejezésre juttatott szükségleteit és kéréseit... Ha ismernünk is kell a törvényt, nem az ápoló dolga, hogy a törvény nevében fellépjen, vagy a szenvedő gyermekre erőltesse saját felfogását a családon kívüli vagy belüli boldogságról. Valószínűleg itt rejtőzik a gondozásba vétel egyik legnagyobb nehézsége, hiszen minden szituáció, minden gyermek egyedi; a beavatkozás pillanatától pedig a gyermek egyensúlya attól a képességunktől függ, amivel megpróbáljuk ezt helyreállítani” – írja Dominique Gauthier.

Orvosok, bírók, szociális munkások, nevelők, valamennyi olyan személy, aki jobban meg akarja érteni és segíteni akarja a szexuális abúzust elszenvedett gyermeket, könnyen

hozzáférhető munkaeszközt talál a könyvben. Fontos lenne, ha magyar nyelven is megjelenhetne hasonló átfogó kötet.

(Presses Universitaires de France, 1994.)